44րդ ՏԱՐԻ ԻԶՄԻՐ ՇԱԲԱԹ 7 ՅՈՒԼԻՍ 1884 ԹԻՒ 1296

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

Յ. Գ. ՍՎԱՃԵԱՆ
Համարատու—Տնօրէն

ՏԱՐԵԿԱՆ ԿԱՆԽԻԿ
ԻԶՄԻՐ . . . . Օսմ. ոսկի 1
ԴՈՒՐՍԸ . . . . Մէճիտիյէ 6
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐ . Ֆրանք 25

ԾԱՆՕՒՑԱԳԻՆ
3 դրուշ տողը ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ
2 դրուշ . . . . ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ
60 փարա . . . ԵՐԵՔ ԱՆԳԱՄ

Գ. Գ. ՊԱՂԹԱՍԱՐԵԱՆ
Հիմնադիր

Ա. Կ. ԱՂԱՋԱՐԵԱՆ, կը տնօրինէ բաժանորդագրութեան եւ ծանուցման վերաբերեալ բոլոր գործերը։ Չիչէճիլէր ճատտէսի Չինկըրլարա Չէրխանէ

Ով եւ է գրութիւն, յօդուած կամ նամակ, որ ուղղակի ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԵԱՆ կը վերաբերի, տնօրէնին կը ղրկուի։ Սէվիլ խան Թիւ 17

ԻԶՄԻՐ, ՇԱԲԱԹ, 7/19 ՅՈՒԼԻՍ 1884

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԻԶՄԻՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՐԿՂԻ ԵԼԵՒՄՏԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Շատ քիչ հայաբնակ տեղերու ազգ. արկղեր ունին այն հարուստ և փոհացուցիչ վիճակ ինչպէս ի Զմիւռնիա, ուր հայ հասարակութիւնք Նուաստութեաններու, Բողոքականներու, Էքլիզեաններու և Սպարթայեաններու պէս անմահ բարերարներու շնորհիւ՝ բաւական ընդարձակ հասոյթներ ունի իր եկեղեցիները, դպրոցները, հիւանդանոցը պատսպարելու և մինչև անդամ տնանկը ու անկարը խնամելու համար։ Եթէ Էջմիածնայ, Մշոյ, և այլն վանքեր, ինչպէս նաև Բէօգօլուպուկի, Մոսկուայի, Տփխիսի և Աժտէրխանի եկեղեցիներ մէկէն բացառեալ, ... ճակ մը որ մերինին չափ նախանձելի կացութիւն մ'ունենայ և իր ծախուց համապատասխանող հասոյթի նկատմամբ։ Նոյնիսկ ազգ. Պատրիարքարանը շատ հեռի է այսպիսի նիւթական դիրքութիւն մ'ունենալէ, բաւական չուրթած կը յուսայ հայթայթել տարեկան 3000 լիրայի հասոյթ մը, որ հազիւ հազ կրնայէ իր անհրաժեշտ և անմիջական ծախուց կէսին։

Սակայն ցաւալի և միանգամայն զարմանալի է քսել՝ զի Իզմիրի այս բազմարդիւն արկղը, որ այնպիսի ախուր օրերու մէջ, ուր սով, ժանտախտ, շարժ, կրակ, այլև այլ հիւանդութիւններ ինչպէս նաև քաղաքական յուզմունքներ Իզմիրի առևտուրը վեր ի վայր կը շրջէին և անոր նիւթական շահերը կորիւփէր կըվտանգէին, այս բազմարդիւն արկղը կ'ըսենք, որ այն աղէտալի և դժբաղդ օրերու մէջ իսկ յաջողեր է իր հաստատութիւնը անկորուստ պահել՝ սանրաեհինգ քառատորդ ի վեր կըպատուաւոր բաւական մեծ պարտքի ներքև։

Այս պարտքը կըգոյանայ դըբէթէ 1865ի միջոցները և հետզհետէ այնքան կըծանրանայ՝ որ ժամանակ մը ոչ միայն ընդհանուր տրտունջի տեղի կ'ունենայ, այլ նաև յուսահատական երևոյթ մը կըստանայ, մինչև որ հոգածու խնամակալներ ամեն ջանք ի գործ դնելով մէկ կողմէն կըյաջողին անոր մահացու և աբաղատող քայլերու խոչ մը դընել և միւս կողմէն մասամբ մաս կըսկսին զայն հետզհետէ թեթևցնել, այնպէս որ բաւական զեղչուելէ ետք 1872 Նոյեմբեր 1ին 4835 $^1/_2$ լիրայի կիջնէ, և 1874 Ապրիլ 30ին 4369 $^1/_2$ կըմնայ, այս է ազգային անհոգիւ և գրեթէ անփչխանական ժամանակ մը։

Իրաց այս պարագային մէջ երբ օրինաւորիչխանութիւն վրայ կըհասնի, երբ սահմանադրական աւելի կատարեալ ժողովներ կուննենանք, բնական էր յուսալ որ քիչ ատենի մէջ այդ պարտքը բոլորովին ջնջուէր, քանիոր հեշտ չէր անոր տակաւ ծանր լուծին տակ ճնշուելը. սակայն ընդհակառակն ոչ միայն ամեն յոյս ի դերև կելնէ, այլ նաև մնացեալ պարտքը կըսկսի աւելնալ. այնպէս որ 1878ին 6000 լիրայի կ'անցնի յանկարծ. 1881 Յունիս 30ին 7600 լիրայի կըմօտի. իսկ այսօր թէև չենք կրնար ստոյգ որոշել, բաւարուած երեք տարիէ ի վեր ազգ. արկղի հաշիւները չեն հրատարակուած, սակայն եթէ անպաշտօն զրոյցներու հաւատ ընծայենք 6—700 լիրայի պարտք մը եւս աւելցած է. մինչ ... փոխ առնուած 769 լիրայի գումարը բարդելով գրեթէ կ'ունենանք 8000 լիրայի պարտք մը։

Արդարութիւն է յայտնել որ այս գումարէն 1000 լիրայի մօտ ազգին սեպհականութիւնք եղած գետիններու վրայ մի քանի շինութիւններ ընելու ծախսուած է, որոնցմէ այսօր 250 լիրայի հասոյթ մը կըստացուի. պարապ գետին մը ոչինչ պիտի բերէր, մինչ այս միջոցաւ մեր դրամագլուխը 0/0 25 տոկոսի դրած կըլլինք, ուստի խրատամբ գովելի և խոհական խորհուրդ մ'է որ ժամանակին 'ի գործ դրուած է. բայց այսու հանդերձ պէտք չէ մոռնալ որ 1874ի Ազգային վարչութիւնը որ 500 լիրա զեղչած է ազգ. պարտքը՝ նոյնպիսի շինութիւններ եւս ըրած է. ուրեմն այս բանաւոր պատճառ մը չկրնար համարուիլ ազգ. պարտքը այնքան բարձրացնելու մինչ ատէ զատ սոյն ժամանակամիջոցին մէջ այսինքն 1876էն վերջ ազգ. արկղը շատ տեսակ արտաքոյ կարգի հասոյթներ ունեցած է, որոնցմէ բոլորովին զուրկ էր անկէ առաջ. ինչպէս օրինակի համար ազգային տուրք, դպրոցական թոշակ հաստատուած են որոնց տարեկան գումարը 400 լիրայի կըհասնի, քանի մը 100 լիրայ Ազգ. Հիւանդանոցի բացման հանդէսէն գոյացած է, ինչպէս գրեթէ 200 լիրայ ալ Ս. Ստեփաննոս եկեղեցւոյ օծման արդիւնքէն, մինչ մանր մունր կալուածներ ալ ծախուած են։ Զենք հաշուեր աստ վաճառուած եկեղեցւոյ արծաթեղէններէն գոյացած 350 լիրան, բաւարուած նոյնով 1874ի վարչութեան դընած գերեզմանատեղւոյն պատերը շինուած են։

Աչա այս ամէն պարագայներով հանդերձ ազգ. պարտքը 6-7 տարուան մէջ 8000 լիրայի կը հասնի. անհնարին է առանց զարմանքի հարցնել թէ ինչպէս այս առաւելածախ կըբարձրանայ այն ամէն յոյսի և առաւելութիւններու հակառակ։ Իզմիրի ազգ. արկղը տարեկան 2500 լիրայի մօտ հասոյթ կըստանայ անշարժ կալուածներէ, քանի մը հարիւր լիրայի գումար մ'ալ գետնի վարձքերէ և ... , մինչ առանց վրայ եթէ բարդենք ազգ. տուրքէ, դպրոցական թոշակէ, կամաւոր նուէրներէ, կառքերէ, եկեղեցւոյ գանձանակէն և այլն հանգամանքներէ հաւաքուած դրամներ անպատճառ կ'ունենանք 4000 լիրայի գումար մը որ միշտ մեր ազգ. արկղը տարեկան ճիշդ եկամուտը կըկազմէ։ Այս գումարէն սակ 1000 լիրայի աղքատիկ գումար մը դպրոցներուն կըյատկացուի, ... ծախսուին հիւանդանոցի, առաջնորդարանի, կալուածոց նորոգութեան, եղէրքի և այլն համար։ Այս ծախքեր ինչ որ էին 1876էն առաջ, նոյնն են նաև այսօր, միմիայն ազգա. առաջնորդարանի ծախքը կրկնապատկուած է, հիւանդանոցի համար ալ պզտիկ յաւելումը եղած է իսկ դպրոցներուն համար ոչինչ։ Ուրեմն ինչու 4000 լիրայ տարեկան հասոյթ չըբաւէր և ուստի փոխառութիւններ կըլլին, և ամէն առթիւ ալ կըլսուի աս խօսք թէ «ազգա. արկղը պէտք չունէր փոխառութիւն ընելու սակայն այս ինչ կողմէն առաջարկուելով անհնար եղաւ զայն մերժել»։ Նշանաւոր փաստաբանութիւն մը, «...» արդարացում, որ աւելի օրինաւոր կըլլինէր եթէ յանպէտս փոխառնուած գումարները ցոյց տրուէր թէ ուր են այժմ, անոնց փոխարէն ինչ առնուած է, ինչ շինուած է. — ոչինչ կարելի է պատասխանել. բաւարուած նոյնիսկ նորակառոյց Հռիփսիմեանց վարժարանը մեծ մասամբ ազգին մէջ եղած հանգամանքներամբ և նախկին շէնքի նիւթերու ու գետնին վաճառման հասոյթով կըշինուի. թէև հարկ չկար այդպիսի հոյակապ շէնքի մը քանի որ արդէն եղածը կրնար բաւել տակաւին 5—10 տարի քանի որ մեր ազգ. արկղը 8000 լիրայի պարտք մ'ունի որու տարեկան տոկոսը կընէ 6—700 լիրա, որ անշուշտ ամէն տարի անոր հասոյթի մի բնաւ մաս պիտի սպառէ։

Իրաւ է որ երբեմն այս պարտքին համար 0/0 12 տոկոս կըտրուէր և ներկայ հովուեթեան օրով 8ի իջաւ. այս ազգ. վարչութեան բարձրացում մ'է. բայց ազգային արկղը ոչ ալ առևտուր ունի ուստի ոչ ալ փոխի պէտք. անշարժ կալուածներ ունի այն որոնց տարեկան հասոյթը ընդհանրապէս 0/0 6-8 կուգայ. և թէ այս թիւէ զեղչենք նորոգութեան, էմլաքի և ապահովագրութեան ծախքերու համար 0/0 2 կըմնայ 0/0 5 զուտ շահ. ո՞ր տնտեսական կամ ելևմտական օրէնք կըներէ 0/0 5 շահ առնել և 8 վճարել. գիտե՞ք ինչ է այս. — ներուի մեզ ըսել, զի կատարեալ «...» մ'է, որով օտարին դրամագլուխը մեր մէկ ու կէս այնքանով կըփոխարինենք. կամ այսպէս ըսենք, անոր փոխ առած հարիւր գրուշին շահը վճարելու համար մեր հարիւր գրուշին զուտը շահու և ուստի վասնգի կըտանինք։

Աչա վիճակ մը՝ որ անմիջական ուշադրութեան և նկատողութեան արժանի է. անհրաժեշտ ... և ... նանք որ այս կրնայ լինիլ այն յօդուածական կամքը, այն զավթնեալ պաակը զոր կըկարծենք կանգնած լինիլ ազգ. արկղի վըրայ նոր պարտքեր յաւելով հոյակապ վարժարանի մը շինութեամբ։

Մեզի ի՞նչ հարկ հոյակապ վարժարան երբ զանոնք մատակարարելու դրամ չունինք. ոչ միայն այս այլ նաև պարտք ունինք, պարտք՝ որ հետզհետէ աւելնալու նշմարեալ է, և թերևս օր մը Երուսաղէմի պարտքին պէս փորձանք մը լինի ինչպէս մեր՝ նոյնպէս և ընդհ. ազգին գլուխը։ Այսպիսի դժբաղդ պարագայի մը մէջ ո՞վ պիտի օգնէ մեզ, որո՞ւ կրնանք ապաւինիլ, ո՞րմէ կրնանք յուսալ. Երուսաղէմ որ ընդհ. հայութեան համար կրկնակի կարևորութիւն ունի և նուիրականութիւն՝ դարձեալ դեռ չէ կարողացած անոր Ս. Պատրիարքը փուլ մ'իսկ ճաբել նոյն պարտքին համար երկու տարիէ ի վեր. ուստի մեզի կըմնայ սթափիլ, զօտեւորիլ և ամէն ճիգ ի գործ դնել այժմէն վերջ տալու այս վիճակին, և ոչ թէ զինքը շոգեքորթել, զինքը խնկարկել, և մնալ երևոյթներու, արտաքին փայլի համար յիշարտալ նոյն իսկ պաշտօնական տեղեր։

Այս վիճակէն կախում ունի նաև մեր դպրոցներու բարեփոխութեան այն վիճակը, որ յաւէտապէս յարմարելի եղած է ներկայ տեսութեանս, այն վիճակը կըսեմ, որմէ թէև ամէն մարդ, ինչպէս որ արդէն տեսանք՝ կըգանգատի սակայն զայն բարելաւելու, բարեփոխելու և աւելի բարձր աստիճանի մը վերածելու համար դրամ պէտք է. թէև դպրոցներու մեծ. անօրէնները որ ազգային քաղաքականութեան մէջ այնքան բարձր նաւիլ սովոր են, արդէն եղած վիճակէն գոհ կըթուի երբ ազգային հանդէսի մը առթիւ քիչ մ'ալ փոր ուռինք կըսէ, խօսքը ուղղելով Իզմիրի այն երկսեռ սերունդներու, որոնք աւելի մեծ փափաքներ կըտածեն դպրոցներու համար. սակայն աս իրաւ է որ այդ փափաքներ գովելի են միշտ և այնքան վնասակար չեն կրնար լինիլ ազգին որքան իր ուռուցիկ քաղաքականութեան և բարձր դիւանագիտութեան մնալ անտուութիւնները։

* * *

5/17 Յուլիս 1884 Զմիւ.

Տէր—Խմբագիր,

Ինչպէ՞ս բնական է՝ ամէն ոք բաղձանք կ'սածէ յառաջդիմելու, իր ապագան ապահովելու և այս անտառապանքը բառնալու և կամ բառ ...

Ազգերն ալ, իբրև անհատներէ բաղկացեալ մեծ անհատութիւնք՝ բնութեան սոյն անխղճի օրինաց ենթակայ լինելով անյիշատակ ժամանակներէ հետէ դուն գործած են մերթ աշխարհաշէն գործերով և մերթ արիւնահեղ պատերազմներով, և աշխարհակալ աշխարհակալութեամբ բաղդ շինել։ Ցաւելո՞ծ են թէ ո՞չ արիւ խնդիր քննել, զի աս նոցա արտաքին յարաբերութեանց վերաբերեալ խնդիր մը լինելով մեր նպատակէն դուրս է. մենք կամինք ակնարկ մը շրջել ազգերու ներքին յարաբերութեանց վրայ, ազնիւ ընթերցողներու ուշն ալ այն հրաւիրելով, ցոյց տալու համար, թէ դարեր զոր կատարուած բարենորոգութիւններով և ժամանակիս ոգւոյն և պահանջումներուն համեմատ հաստատուած օրէնքներով ո՞ւր են հասած և անտարակոյս բարեկրթութեան անդրդելի յառաջընթացութեամբ դեռ եւս ո՛ր տեղեր պիտի կարենան հասնիլ, ասացուցեալ մեր բանին՝ եւրոպիոյ արդի վիճակն, որ միշտ մեր նախանձը կ'գրգռէ, և որպէս թէ մենք ալ մասնաւոր ձգտում մ'ունինք դէպ այդ բարձրաւ վիճակ, սակայն առանց երբեք մտածելու՝ թէ «տանձը չկնար կոթ ըցից»։ Բարելաւ վիճակի տիրանալու համար բարի կամք, յօժարութիւն և վերջապէս աշխատիլ և գործել հարկաւոր է, որոնցմէ բոլորովին զուրկ են կարծես և կամ ամեն բարի և օգտակար գործի վրայ պէտք է միայն խօսիլ սրճարաններու մէջ, կամ համանման տեղեր, առանց գործի ձեռք զարնելու, որով մենք զմեզ զգայուն «անբաններու կարգը կ'դասենք և չենք մտածեր թէ վերջերնիս ի՞նչ է։

Մեր այս յօդուածին շարժառիթ եղած է Մ...ի 3702րդ թիւն, ուր ազգային լուրերու մէջ կըգր. Կրօ. Սուրբ Ժողովոյ համար ըսուած է թէ «յառաջիկայ նիստերուն մէջ պիտի ձեռնարկէ հանրային հանգամանք ունեցող խնդրոց քննութեան, որոց մէջ առաջին տեղը կ'բռնէն ամուս...

նական լիակատար օրէնքի մը անհրաժեշտ պէտքն ա յլն ։ Ինչ բարի և բանաւոր առաջադրութիւն, ինչ ազգաշէն և բարեպաշտաժ նպատակ արդարև ի մէջ այլոց՝ քան պայս առելի օգտակար խորհուրդ մը չէր կրնար երևնել. Կրօնական ժողով մը՝ տալու համար ազգին ՍՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ԼԻԱԿԱՏԱՐ օրէնք մը, հարկաւ քաջ խել հասու եղած լինելով՝ որ ամուսնական կնճիռներու շնորհիւ Ազգը հասած է անդունդին եզերքն, այնպիսի ժամանակի մը մէջ, յորում փափկացած սրտեր, յղկուած մտքեր և մարդավայել զգացումներ կարելի չէ այլ ևս կոշտ և դաժանի շղթաներով կաշկանդել։ Կրօնական ժողովն անշուշտ լաւ հասկցած է որ պարզիս Հայ—Եկեղեցին և Հայ—Ազգութիւնը պահպանել կարելի չէ՝ բայց եթէ ժամանակիս ոգւոյն և բարոյից համեմատ հաստատեալ Ամուսնական լիակատար օրէնքով մը, բայց երբ կ'մտածենք որ քանի՛ քանի սոյն գաւնակ ազգաշէն և հանրօգուտ առաջադրութիւններ իրենց խանձարուրներու մէջ խեղդուած են՝ կըսկսիմք, վախնալով որ մի գուցէ և ՍԱ միւսներուն բաղդին արժանանայ, և կիրաւի ամէն մ'ամեւի է որ այս մասին ո՛չ նոյն ժողովէ կոչման ձեռնարկութիւն մ'եղած է և ո՛չ ալ Ազգային Թերթերու մէջ բան մը գրուած կ'գտնենք. բայց մենք ինչպէս քանիցս Լոյսի միջոցաւ, նոյնպէս և յետ այսօրիկ պիտի չդադարինք գրել, մինչև որ այդ բարեպաշտիկ օրուան ատարօտը ողջունենք և սոյն օրինակ օրէնքի մը պատրաստութեան համար կատաջարկենք կազմել մասնաժողով մը խառն անդամներով, ուր գեղեցիկ սեռն ալ ունենայ իւր ներկայացուցիչները հնար եղածին չափ հեռի պահելով կուսակրօն եկեղեցականաց անդամակցութենէն և ազդեցութենէն, զի նոքա ամուրի լինելով՝ օտար են՝ «խաչը քարշելը» ինչպէս ստորութիւն է ըսել և մենք արժանաւորագոյն կ'հա- [illegible] նակուհին, ուր անշուշտ պիտի ձգնի եւանդուն կերպիւ և օգտուտ բաներ պաշտպանել ոչ միայն կանանց պատասպրութեան դասն, այլ արանց, արանց՝ զորս իրաւամբ խաղալիկ կ'նկատենք կանանց ձեռքին մէջ, և կ'խնդրենք որ գործի սկսելէ առաջ բարեհաճի աչքէ անցընել եթէ երբէք չէ տեսած և կարդացած Լոյսի մէջ մեր մի քանի տեսութիւններն, որոնք Հայ—ընտանեկան կամ ամուսնական կենաց մէկ մանրանկարը կարելի է համարել (սակաւ բացառութեամբ) և անգամ մ'ևս սերտէ այն դասը՝ զոր աւանդած ենք նոյն լրագրոյ 583րդ թուով, համոզուելու համար թէ արանց համար ալ ինչպիսի կենար հարկաւոր են, և թէ կանանց և թէ արանց իրական ապառութիւնք վերացական հաւասարութեամբ չէ կարելի ձեռք բերել, այլ ինչպէս նոյն աւթիւ ըսած ենք՝ պարտի լինիլ արդի ամուսնական անհեթեթ օրինաց դէմ, որոն չարաչար մինշութիւնք բազմաթիւ ընտանեաց կործանման և հետևապէս Ազգին մեծամեծ վնասուց և կորուստներու առիթ եղած է։

Այս մասին նորէն կ'անդրադառնինք։

ԽԱՆԴՈՒՆԻ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ

Բարձրագոյն Դուռն երեքշաբթի օր շրջաբերական գիր մ'ուղղեց օտար տէրութեանց քով գտնուող իւր ներկայացուցչաց, իմացունելու համար թէ օսմանեան կառավարութիւնն որոշած է Տաճկաստանի մէջ գտնուող բոլոր օտար թղթատարութեանց պաշտօնատունները վերցնել։ Շրջաբերականը կը պատուիրէ դեսպանաց՝ որպէսզի հրաւիրեն տէրութիւնները պէտք եղած հրամանները տալ իրենց հպատակ թղթատարական ընկերութեանց, սենեակները գոցելու համար։ Կառավարութեան ձեռք առած այս միջոցը պատճառաբանեալ է այն խորհրդածութեամբ թէ, քանի մը տարիէ ի վեր մեծամեծ և օգտակար բարեփոխութիւններ եղան Օսմ. թղթատարութեանց մէջ, որոց ուղղութիւնն օր քան օրէ կանոնաւորուելու վրայ է, և հասարակաց շահերուն լիապէս համապատասխանող վիճակի մ'անի։ Հետևապար Բ. Դուռն համոզուած է որ, Տաճկաստան հաստատեալ՝ օտար թղթատարութիւնները բառնալով՝ վնաս մը չպիտի կրնայ հասնիլ վաճառականական գործողութեանց և շահուց, քանի որ օսմ. թղթատարութեանց վարչութիւնք կատարելապէս առանց համապատասխանելու վիճակի մը մէջ է։

— Դարձեալ Դուռը ծանուցած է Զուիցերիոյ կառավարութեան, թէ Փարիզի 1878ի թղթատարական դաշնադրութեան միանալու առաջարկութիւն քրած է՝ բանթայի միջոցաւ փոքր սըրտակներ ղրկելու մասին։ Այս առաջարկութիւնն եղած է Դաշնադրութեան պահանջած գիտանականական եղանակին համեմատ։ Պուլկարիոյ հետ եղած թղթատարական դաշնադրութիւնն այդ վերջինիս Դաշնադրութեան միանալու համար հարկ եղած ձևակերպութիւնք լրանալէ ետև ի գործ պիտի դրուի։

— Եախինէի կուսակալը Ներքին գործոց նախարարութեան հեռագրաւ կ'իմացնէ՝ Արևելեան-Ռումէլիի սահմանագլխոց վրայ աւազակներու հալածման հետևանքը։ Աւազակներէն մին կըսպաննուի, միւս մը կը բռնուի, միւս երկուքէն [illegible] աւազակն ալ զինուորաց հետ կռուի մը մէջ կըսպաննուի, և իւր ընկերներէն մին կը յաջողի փախչիլ, թէև վիրաւոր։

— Գանեայի կուսակալը կը հեռագրէ Ներքին գործոց նախարարութեան թէ, Սաալիոյ մօտ գիւղի մը մէջ մարախներ երևցած եղեր են։ Ամեն միջոց ձեռք առնուէր են նոցա ջնջման համար։

—Փարիզի մէջ հրատարակեալ երգիծաբան տրամ թերթին Տաճկաստան մտնելն արգիլուած է։

—Կառավարակ. և կայսերական յատուկ գանձուց պաշտօնէութիւնք բանակցութեան մտած են Օսմ. Պանքային հետ իւրաքանչիւրն 50,000 ոսկի փոխառնելու համար, որք պիտի յատկացուին անհրաժեշտ պիտոյից ամենայ։

— Մէլաինիի կուսակալը կ'հեռագրէ Ներքին գործոց նախարարութեան թէ Բաանտրիա նեղուցին բոլորտիքը գտնուող դաշտերից մէջ մարախներ երևցած եղեր են։ Ամեն միջոց ձեռք առնուէր են անոնց ջնջման համար և արդէն մեծ քանակութեամբ ջնջուէր են։

— Բարձրագոյն Դուռը շրջաբերական մ'ուղղած է տէրութեանց, իմացընելու համար թէ Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ մէջ թղթատարական դաշնադրութիւն մը կնքուած է։ Շրջաբերականին հետ ղրկուած է նաև այդ դաշնադրութեան մէկ օրինակը։

—Աւստրիոյ կառավարութիւնք Բ. Դրան հաղորդելով քօլէրային դէմ ձեռք առած միջոցները, կը հրաւիրէ զինքը նոյնպէս ձեռք առնուլ ամեն միջոց որ կարելի է, և համաձայնիլ իրեն հետ այն ամեն միջոցներուն վրայ, որք պիտի կրնան այդ սոսկալի ախտն արգիլել երկու երկրաց մէջ մուտ գտնելէ։

— Պէթէրսպուրկէն կը ծանուցանեն թէ, իշխան Լուսինեան ռուս գնդապետը, որ Կիպրոսի թագաւոր կը ձանչէր ինքզինքը, յուլիս 7ին մեռեր է 77 տարեկան։

—Ռուս լրագիրք կ'իմացունեն թէ Սև ծովուն ռուսական եզերքը ծովահէնները երևցած եղած են, որք արդէն երկու նաւ կողոպտէր են։ Նաւերուն պարունակութիւնն էր մետաքսեայ թանկագին նիւթեր, որք Պաթումէն Պոլիս կը ղրկուէին։

— Լոնտրայի օսմանեան դեսպանատան առաջին քարտուղար Փավլաքի Միւզիւրիւս պէյ՝ խորհրդական կոչուած է նոյն դեսպանատան։ Իրեն նախկին պաշտօնին կը յաջորդէ նոյն դեսպանատան երկրորդ քարտուղար Ծէբիս պէյ։

— Սէֆալի կեդր. կառավարիչ Սըրրի փաշա, գաւառական ատեանց անդամոց ընտրութեանց քննիչ կարգուեցաւ։

— Օսմ. կառավարութիւնն հեռագրաւ հարցուցած բլլալով Թորինոյի (Իտալիա) իւր հիւպատոսին թէ քօլէրան երևցած եղած է թէ ոչ այդ քաղաքին մէջ, բացասական պատասխան ընդունեց։

— Պրուսայի մօտ Մուտանիոյ շրջականները ծաղկի հիւանդութիւնն երևցած գոլով, մեծ վնասներ կը հասցունէ։

— Գաղղ. Մէսաժէրի Մարիթիմ ընկերութեան Փիրէի գործակալ Պ. Բօմթրէ յանկարծամահ եղեր է։

— Տրապիզոնի նաւահանգիստ բռնուէր են, օսմանեան շոգենաւէ մը եղած սնտուքին։ Անոնք առանց մաքսի բլլալով՝ հարցաքննութենէն ետև յայտնուէր է թէ, փախստական ապրանքներ են եղեր։

ՔՕԼԷՐԱ

ՄԱՐՍԻԼԻԱ, 15 յուլիս, (առաւօտ ժամ 10). — Երէկ իրիկունէ ի վեր 39 հոգի մեռան քօլէրայէն։ (Իրիկուն,) առաւօտէն ի վեր 30 հոգի։

ԹՈՒԼՕՆ, 15 յուլիս, (առաւօտ ժամ 10). — Երէկ իրիկունէ ի վեր 13 հոգի, (Իրիկուն,) առաւօտէն ի վեր 7 հոգի։

ԱԼԷՔՍԱՆՏՐԻՈՅ մէջ եւս քօլէրան երևցած եղէր և մէկ հոգի բռնուէր է։

ՄԱՐՍԻԼԻԱ, 16 յուլիս, (առաւօտ) Երէկ իրիկունէ ի վեր 28 հոգի մեռան, (Իրիկուն) առաւօտէն ի վեր 22 հոգի. գումար, 50 հոգի մեռան։

ԹՈՒԼՕՆ, 16 յուլիս, (առաւօտ) Երէկ իրիկունէ ի վեր 23, (Իրիկուն,) Առաւօտէն ի վեր 11 հոգի. գումար 34 հոգի մեռան քօլէրայէն։

* * *

Եգիպտոսէն հասնող նաւերն յուլիս 13էն սկսեալ հինգ օր քարանթինա պիտի սպասեն։—

Մէսաժէրիի ընկերութեան Աւֆէ նաւուն մէջ քօլէրայի դէպ մը պատահէր է Աղէքսանտրիա հասած ատեն։—

Աղէքսանտրիոյ մէջ առաջին անգամ բռնուողն Եւրոպացի կին մ'է, որ հին փորլուծութիւն մը ունի եղեր։

* * *

Բարձրագոյն Դուռը ծանուցագիր մ'ուղղած է օտար տէրութեանց մօտ գտնուող դեսպաններուն, որպէսզի հաղորդեն տէրութեանց այն միջոցները զորս Օսմ. կառավարութիւնք ձեռք առած է կամ պիտի առնէ քօլէրան Տաճկաստան չը մտցունելու համար։

Դուռը նոյնպէս շրջաբերական մ'ուղղած է բոլոր վիլայէթներու կուսակալաց, որով հրահանգներ կուտայ քաղաքաց մաքրութեան համար։

* * *

Պօլսոյ առողջապահական խորհուրդը վերջին անգամ որոշում տուաւ, որ Թրանսայի ջուրերէն և Թունուզի ու Ճէզայիրի կողմերէն եկող նաւերը 10 օր քարանթինա սպասեն, առանց այս տասն աւուրց մէջ հաշուելու ճամբորդած օրերը։ Քարանթինան պիտի կատարուի Իզմիրի, Պէյրութի և Տրիպոլսոյ մաքրանոցներուն մէջ։

* * *

Բազմաթիւ բժիշկներ համաձայն են կարծեօք, թէ վախը խիստ վտանգաւոր է քօլէրայի միջոցին, թէ վախնալով քօլէրայէ կը բռնուի ոք։

Այս մասին պատմական քանի մը դէպքեր հետևեալը կըպատմեն, որ անցքի ունեցեր է Թրանսայի մէկ քաղաքին մէջ։

Մարդ մը մեծ գումար մը կը խոստանայ քաջառողջ և առոյգ Մարսիլիացիի մը, եթէ այս վերջինն ուղէ գիշերուան մէկ մասը օր մ'առաջ քօլէրայէն մեռնողի մ'անկողինն անցունել։

Մարսիլիացին ընդունեց առաջարկութիւնն և երկու ժամ այդ անկողինն անցուց։ Հետևեալ առտու հիւանդացաւ և նոյն իրիկուն մեռաւ . . . քօլէրայէն։

Անկողինին մէջ սակայն բնաւ պառկած, մարդն ալ էր է փորձ մ'ընել Մարսիլիացիին վրայ, թէ արդեօք ստոյգ է որ վախով քօլէրայէն կը բռնուի ոք։

Ուրեմն Մարսիլիացին սպաննողը վախն էր։

* * *

Անգլիերէն թերթ մը հետևեալ կերպով կըվերջացնէ քօլէրայի վրայ սկսուած երկար յօդուած մը։

«Ինչ որ է Տիմեսթը Եգիպտոսի համար, նոյնը եղաւ նաև Թուլոն Թրանսայի նկատմամբ և անշուշտ Սպանիա ևս իր կարգին պիտի ունենայ իւր Տիմեսթն [illegible] Եւրոպայի մէջ չկայ երկիր մը ուր առողջապահական ամէն օրէնք այսպէս ղահուին բոլորովին միջնադարեան նախապաշարմանց, երկիր մը որ աւելի պատրաստ լինի այս ճիւաղին դէմ մաքառելու։

«Կալկաթայի մէջ քօլէրայի աստուածուհւոյն համար տաճար մը կայ կառուցած, ուր հնդաքրքական արձան մը կըգտնուի։ Գիշատիչ անդղ մը իւր ճիրաններուն մէջ բռնած է կմախք մը մինչ իւր վերևը կըհանգչի Օլա Պիհի քօլէրայի աստուածուհին թևերը խաչակնքած։ Աջակողմն է օձերու դիցուհին, և անոր մօտ կործանիչ ոգին։ Ձախակողմը կերևի ծաղիկ հիւանդութեան դիցուհին ինչպէս նաև ալպոյ չաստուածը։

«Այսպիսի յիշատակարան մը ամէն կերպով կրնար յարմարիլ Սպանիոյ ներկայ կացութեան, եթէ ներկայէր միանգամայն ղարլոս քաղաք մը որու շուրջը թէև առողջապահական գօտի մը լարուած, այլ դանդաղ ժողովրդեան մը մէջ քօլէրայի չաստուածուհինը կանգնած լինէր։»

ՓՕՍԹԱ

Օտար տէրութեանց՝ Օսմ. տէրութեան մէջ ունեցած թղթատարութեան խնդիրն՝ ընդհանուրին ուշադրութեանն առարկայ եղած է այժմ։ Ցայտնի է որ, մեր կառավարութիւնը կուզէ վերցունել մեր երկրէն օտար թղթատարութեանց թղթատունները, քանի որ օսմանեան թղթատարութիւնն այժմ լիապէս կը համապատասխանէ համագգային պէտոյից։ Այս խնդիրը թէև նոր չէ, սակայն վերջին օրերս յուզուեցաւ կրկին, Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ մէջտեղ կնքուած դաշնադրութեան ի գործ դրուելուն համար եղած սկզբմամբ։ Ըստ այդ դաշնադրութեան, Պուլկարիոյ մէջ չը պիտի ընդունուին օտար թղթատարութեանց պայուսակները, եթէ օսմանեան թղթատարութեան միջոցաւ չը փոխադրուին։ Նաև օտար թղթատանց յանձնուած բոլոր նամակներն օսմանեան թղթադրոշմ պիտի կրեն, և պիտի յանձնուին օսմանեան թղթատան, որ պիտի ղրկէ Պուլկարիա։ Մեծ տէրութեանց մէջ, Ռուսիա, Գերմանիա, Անգլիա և Աւստրիա այնքան շահ մը չունին և չեն հակառակիր այս նոր կարգադրութեան։ Կը մնան սակայն Աւստրիա և Թրանսա, որք կընդդիմանան։ Ստոյգ է որ, Աւստրիա թղթատարութեան ուղղակի երկաթուղութիւն մ'ունի Թրիէսթէի և Թուրքիոյ մէջտեղ Լոյտի շոգենաւներով, ինչպէս նաև Թրանսա Մարսիլիոյ հետ Մէսաժրիի նաւերով, սակայն այս երկու փոխադրական ուղիներով երկու տէրութեանց երկիրներուն խիստ փոքրիկ մէկ [illegible] ցիլ երկաթուղ նաւերը։ Այդ երկու տէրութեանց թղթատարական հաղորդակցութեանց մեծագոյն մասը Վառնայի ճամբով տեղի կունենայ, հետևապար կընդդիմանան Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ նոր դաշնադրութեան գործադրութեան, և խիստ հաւանական է որ, մօտերս դիւանագիտական դէպքեր պատահին այս մասին։

Այդ տէրութիւնք կ'առարկեն յանկարծ թէ, օսմանեան թղթատարութիւնք կանոնաւոր և գոհացուցիչ կերպով չկատարէր գործերն և հասարակութեան պահանջմանց տեղի կուտայ և կամ թէ բաւականացուցիչ չէր։ Վարչութեան վերատեսուչ Իզզէթ էֆէնտի, տեսնելով այս անիրաւ պնդումներն ու առարկութիւնները, փափաքած է, հրապարակութեան տալ իր պաշտօնատան մէկ վիճակագիրը, որմէ յայտնի կըտեսնուի թէ, որքան ընդարձակուած են օսմանեան թղթատարութեան ծառայութիւնք և հետևապար լիապէս կրնան համապատասխանել հանրային հաղորդակցութեանց դիւրութեան և արագութեան։ Այդ վիճակագիրը մերթ յաջորդ թիւով պիտի հրատարակենք, որմէ ընթերցողը նպաստաւոր գաղափար մը պիտի ստանայ մեր կառավարութեան թղթատարական վարչութեան վրայ։

ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Պոլսէն մեր իմացածին նայելով, ընդհանրապէս ստոյգ տեղեկութիւններ ունեցող անձանց մէջ կըսուի թէ, Ռուսաց վեհափ. Կայսրն ընդունէր է Ամեն. Ներսէս Պատրիարքի կաթողիկոսութենէ հրաժարումն և ուստի հրաման պիտի ըլլայ նոր ընտրութեան համար։

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

ՈՒՐԱՑՈՒՄ ՍՏՈՒԹԻՒՆ

Արեւելքի 144 համարին մէջ «Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ Խմբ. տնօրէն Ա. Մամուլ» գոհ սիրով և հանդարտ ոգւով կըսէ, «մի քանի հայեր Ա. Մամլոյ Մասիսի ամսաթերթի նկատմամբ բողոքագիր մատուցեր էին անդէպ Վեհ. ընդհանուր պատրիարքին, որ Ա. Մամլոյ վերջին համարն աչքէ անցնելէ ետք՝ յայտարարած է՝ թէ Ա. Մամուլ ընծայուած է միայն ազգային գործեր և ոչ երբէք անպատշաճ լեզու գործածած է ու և է անձնաւորութեան դէմ,(*) ինչպէս որ կարծեր էին բողոքարկուք» ։

Գ. Մ. Մամուրեան պարտի գիտնալ որ իր Մասիսի թերթին նկատմամբ մի քանի հայեր չեն բողոքած, այլ մի հայ միայն անգէտութիւն հաղորդած է, որ Հայոց Պատրիարք միանգամայն նըլնոթր կաթողիկոսի Հայ ազգի ամբողջութեան, ազգային օրէնսդրական մարմնոյ, եկեղեցական պատուն և ուրիշ մի շատ անձնաւորութեանց դէմ Ա. Մամլոյ՝ նաև մարդկային ընկերութեան պատուն մէջ գործածելն անօթ համարեալ լեզուով մը՝ հրատարակած նախատական անպատկառ յօդուածոց համար դատ բացուի ։

Գ. Մ. Մամուրեան սուտ կըխօսի, երբ կըսէ թէ ընդհանուր պատրիարքին կողմէ բացասական յայտարարութիւն մը եղեր է դատի մասին ։

Ընդհանուր պատրիարքն երբէք այդպիսի յայտարարութիւն մը բրած չէ, այլ ընդհակառակն Մամուլը քննել և ըստ այնմ սպարտ ու պատշաճն անօրինելու յղացած է. ուստի կըհրաւիրենք Գ. Մ. Մամուրեան ապացուցանել թէ ընդհանուր պատրիարքն ե՞րբ, ո՞ւր և որո՞ւ բրած է այդպիսի յայտարարութիւն մը, և Գ. Մ. Մամուրեան ինչպէ՞ս հնչյուած է այս խոստումն, զոր արտօրանք ածականով կինքէ առանց գիտնալու որ պաշտօնական մը վերա կամ յայտարարութիւնն արտօրք կրնայ լինիլ և ոչ արտօրանք, ածական մը՝ որ անձին կըտրուի ։

Քանի որ պաշտօնական ձեռնարկ մ'է իրողութիւն. այսինքն գրով բողոքուած՝ հետևաբար ընդհանուր պատրիարքին բացասական համհաւատական պատասխանն ալ ըստ օրինի պաշտօնական և գրով պէտք է որ լինի, եղանակ մը՝ որ խիստ ծանօթ և ընական է մեր արդարասէր և օրէնսգէտ Ընդ. պատրիարքին, բայց սակայն մինչև ցարդ անցի ունեցած չէ այս. ուստի Գ. Մ. Մամուրեան պարտ կըդնէ մեր վրայ իր Արեւելքի մէջ հրատարակած յիշեալ նամակին երկու հետևութիւն հանելու, թէ ա) Գ. Մ. Մամուրեան իր երկկուսն գրածն այսօր կուրանայ, երբ անհամար անձնաւորութեանց դէմ յախուռն և անպատկառ յարձակումներէ ետև կըսէ թէ աններեան օրէնք մի կայ . . . բերաններս աննձ դնող . . . և բ) կըզիջանի հրատարակու ստելու ։

Կ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

Տեղական կառավարութիւնն հրաման տուաւ մայրաքաղաքէն որ Թրանսայէն եկող նաւերը ճանրարդած օրերնին հաշուի չառնելով տասն օր քարանթինա պիտի անցունեն ։

Նոյնպէս Եգիպտոսէն եկող նաւերը հինգ օր հսկողութեան տակ պիտի դրուին ։

Մաղնիսայի կառավարիչ Սիլարի էֆէնտի իւր բնակարանը Իզմիր եկած է, ուր Կէօզթէփէ գիւղը պիտի անցունէ քանի մը ատեն օդափոխութեան համար ։

(*)Արեւելք ասոր ծանօթակը կըդնէ, և ցուցներ իրեն դէմ եղած բողոքագրին պատասխանելու գիտցնիլ ։

Կէօզթէփէյի Թրամվէյի գիծերն հասած են այժմ մինչև Քարանթինա։ Արտօնատէր Հարէնց Էֆէնտի մեծ փոյթ կը տանի շինութեանց յառաջդիմութեան, ուստի յուսալի է որ քիչ ատենի մէջ Կէօզթէփէ կը հասնի ։

Ոստիկանութեան քննութեան համեմատ, անցեալ կիրակի գիշերուան Պալըք փաղարի հրդեհէն եղած կորուստին ճիշդ գումարն է 36 հազար ոսկի և 7 հազար մէճիտիէ, որոն 24 հազար ոսկին և 7 հազար մէճիտիէն ապահովուած էր զանազան ընկերութեանց կողմէ, ինչպէս որ նախորդ թուով գրած էինք։

Յունիս ամսոյ 14էն մինչև 30 ծովու ճամբով Իզմիր հասնողներուն թիւն է 588 հոգի։ Ասոնցմէ 90 հոգին առանց Թէզքէրէ կամ Թէզքէրէն առանց վիզէի, իսկ 50 հոգի (օտար հպատակ) առանց բասաբորթի կամ բասաբորթն առանց վիզէի էին ։

Մաղնիսայէն կ'իմացունեն թէ Սամայէն ի Պերկամա շինուող հարթուղիին վրայ հարկ եղած անցերը կամուրջներ շինելու համար ամեն պատրաստութիւնք եղած և արդէն շինութեանց ձեռնարկուած են ։

Քանի մ'օրէ ի վեր Նաւահանգիստս հասած է գերմանական փոքրիկ մարտանաւ մը ։

Երէկ Փէշտիմալճիլար Պազը փողոցին մէջ կառք մը փոքրիկ տղայ մը կըճզմէ . Կառապանը փախած է. Ցաւալի է որ այս տեսակ դէպքեր միշտ անպակաս են, և որոյ պատճառն ընդհանրապէս կառապանաց անխոհեմութիւնն է, վասնզի բազմութեան մէջ միշտ արշաւելով ձիերուն, առանց փոյթ ընելու թէ ինչ վտանգ կըհասնի ։

Երէկ լուեցաւ թէ, Պլաստմէնի մաքրանոցին մէջ քօլերայի դէպ մը տեղի ունեցեր է, բայց ստակալին ստուգութիւնն յայտնի չէ, վասնզի զրոյցները տարբեր են ։

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՓԻԼԻՍՈՓԱՅԻ ՄԸ ԿՆՈՋ ՎՐԱՅՈՒՆԵՑԱԾ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐԸ

Շոբընհաուէր

Դժուար պարագայից մէջ, պէտք չէ արհամարհել կանանց խորհուրդները, վասնզի կիները մեզմէ բոլորովին տարբեր եղանակ մ'ունին իրերն ըմբռնելու մասին ։ Բանի մը նպատակին կ'երթան ամենէ կարճ ճամբով, վասնզի իրենց աչնարկն առ հասարակ կըյառի առ ինչ որ ունին իրենց ձեռքին տակ ։ Իսկ մեր աչնարկն ընդհակառակն կըզանցանէ ներկայն և միշտ հեռուները կերթայ ։ Մենք, այլերս պէտք ունինք աւելի պարզ և աւելի արագ տեսնելու եղանակի մը, մինչդեռ մեր գրգռեալ կրից հարուածին ներքև իրերը կըստուարացունենք և երազներու մէջ կըթաղուինք ։

Միևնոյն բնական ընդունակութիւններ կը բացատրեն գութը, մարդասիրութիւնն ու համակրութիւնը զոր կանայք կըցուցնեն դժբաղդներու, մինչդեռ նոքա (կանայք) այրերէն ստորին են ճշմարտասիրութեան ուղղութեան և խղճահարութեան մասին ։ Իրենց դատողութեան տկարութեան պատճառաւ, ինչ որ ներկայ, տեսանելի և անմիջական է, իշխանութիւն մը կըբանեցունէ անոնց վրայ, որու դէմ ոչ բարոյական խրատները, ոչ վճռողական որոշումներն և ոչ ալ անցեալն և ապագային որևէ նկատում կարող չեն զօրութիւն մը ունենալ ։

Կանայք առաքինութեան նախնական և գլխաւոր յատկութիւններն ունին, բայց անոր երկրորդական յատկութիւններէն զուրկ են . . . Այսպէս, անարդարութիւնը կանանց սեռին գլխաւոր թերութիւններէն մին է։ Այս առաջ կուգայ նոյն քիչ ուղղամիտ և քիչ դատողութեան տէր ըլլալէն ։ Այս թերութիւնն աւելցնող պատճառ մ'ալ կայ, այն է թէ բնութիւնը մեզմէ տկար իրենց զօրութիւն տալով, խորամանկութիւն տուած է իրենց տկարութիւնը պաշտպանելու համար ։ Այս է պատճառ որ բնածին խորամանկութիւն և անյողդողդ միտում մ'ունին սուտ խօսելու ։

Առիւծն իր ակռաներն ու ճանկերն ունի, փիղն ու վարազն իրենց ժանիքը, ցուլն իր եղջիւրներն ունի ։ Արդ բնութիւնը կանանց ալ ուրիշ բան չէ տուած ինքզինքնին պաշտպանելու համար՝ այլ կեղծիքը ։ Կանանց այս յատկութիւնը հաստատողը մը կրնէրկայի մարդուս զօրութեան զոր ունի իր գնդերացն ու մտաց մէջ ։ Կեղծիքը բնածին է ինչպէս ամենէ նրբամիտ նոյնպէս ամենէ բթամիտ կնոջ մէջ ։ Այնքան բնական է կնոջ կեղծիք գործածել՝ որքան բնական է յարձակման կենդանին մը ինքզինքը պաշտպանել իր բնական զէնքերով։ Բայց կինն այսպէս վարուելով, մինչև մէկ աստիճան գիտակցութիւն ունի իր իրաւունց վրայ, և այս պարագան կըցուցնէ թէ գրեթէ անկարելի է պատահիլ կնոջ մը՝ որ բացարձակապէս ճշմարիտ և անկեղծ ըլլայ ։ Եւ ճիշդ այս պատճառաւ է որ, կիներ խիստ հեշտիւ և դիւրաւ կը հասկնան ուրիշին կեղծիքը, որով խոհեմութիւն չէ կնոջ հետ կեղծեօք վարուիլ։ — Այս էական թերութենէն և ասոր հետևանքներէն կըծնին նենգաւորութիւնք, անհաւատարմութիւնք, մատնութիւնն և ապերախտութիւնք ևայլն ։ Կանայք նաև աւելի հեշտիւ և աւելի յաճախ երդում կուտեն դատարանաց մէջ, և գիտնալու արժանի խնդիր մ'է թէ պէ՞տք է արդեօք ընդունիլ զանոնք դատարանաց մէջ երդուընցունելու ։— Երբեմն կը պատահի որ, այնպիսի կանայք, որոց ոչ ինչ կըպակսի կամ երբէք կարօտութիւն մը չունին, խանութներու մէջ գողութեամբ կը բռնուին ։ Այս ևս գիտաղութեան և քննութեան արժանի պարագայ մ'է ։

Երիտասարդ, գեղեցիկ և առոյգ մարդերը վիճակուած են ի բնութենէ մարդկային տեսակը կամ սեռը շարունակելու, որպէսզի չքայքայի նա ։ Այս է այն հաստատուն կամքը՝ զոր բնութիւնը կ'արտայայտէ առ կանայս եղած ցանկութեամբ ։ Եւ ապաքէն բոլոր օրէնքներուն ամենէն հինն ու ամենէ զօրաւորն է այս. Վա՜յ այն շահուց կամ իրաւունց՝ որք արգելք կը յարուցանեն այս օրինաց ։ Երբ վայրկեանն հասնի, ինչ որ ալ պատահի, անողոքաբար պիտի ջախջախուին այդ շահերն ու իրաւունքները ։ Քանզի կանանց գաղտնի, անխոստովանելի և նոյն իսկ անգիտակից այլ բնածին բարոյականը սա է. —«Մենք (կանայք) բնական իրաւունք մ'ունինք խաբելու ամէն անոնք, որք կ'երեւակայեն թէ, խնայողաբար մեր ապրուստը հոգալով, կրնան իւրացունել իրենց գրաւել մարդկային տեսակին իրաւունքները ։ Մեզի յանձնուեցան և մեր վրայ դրուած են տեսակին կազմութիւնն ու փրկութիւնը, ապագայ սերնդագործութիւնն ու սերունդը. մենք խղճի մտօք պիտի աշխատինք առ այդ (*) ։ »

(*) Քիչ մարդոց համակին կը յարմարի սակայն, կարծեմ, մեր ժամանակակից փիլիսոփային այս վճիռը։
Մ. Խ.

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԱՖԻՈՆ։—Ծախուեցաւ 20 կապով հին Գարահիսար 120 ղրուշ, Նոր Զալ 1 կապով 125 ղրուշ, Ատէթ 15 կապով 113, հին Թաւշանլը 1 կապով 114 ղրուշ, Զըքընթը 2 կապով 112 ղրուշ։

ԲԱՄՊԱԿ. — 90 հակ միայն ծախուեցաւ այս շաբթու, թէև ի պահեստի ապրանք կայ բայց ունեցողները չեն ուզեր պակաս գնով ծախել։

ԲԱԼԱՄՈՒՏ.—6000 կենդինար ծախուեցաւ 74—118 ղուրուշ։

ԲՈՒՐԴ. — (Տէրօրիթօ) ի պահեստի ապրանք կայ 12,000 կենդինար, այս շաբթուս ծախս մը չեղաւ ։

ԳԱՐԻ.—Գիները միշտ թոյլ են մանաւանդ միջակ ու երրորդական տեսակները, ծախուածները միայն Անգղիոյ համար են, իսկ Բորթուկալ և Սպանիա չեն ուզեր, Գաղղիա և Պելճիա աւելի վար գին կուտան ։ Դուրսերը շատ ապրանք կայ ու հեղհեղուկ կուգայ, շատ հաւանական է որ գինը աւելի վար պիտի ։ Գարիին առաջին ազէկ տեսակը քիչ ըլլալուն գինը այնքան վար իջած չէ. այս շաբթու ծախուեցաւ 140,000 քիլէ, գինը 12—13 1)2 ու նորը 12 1)4—14 1)2 ղրուշ։

ԲԱԿԼԱՅ. — Թէև դուրսերէն շատ ապրանք չեկար բայց և այնպէս գիները վար իջած են, որովհետև Անգղիայէ յանձնարարութիւն չկայ հոն ալ գինը վար ըլլալուն, միայն մաս մը 250,000 օխա Մաքէտոնիայի համար, ու 100,000 օխա ալ դատ դատ, գինը 33 փարա օխան ։

ՍԵՒ ՉԱՄԻՉ.—Խօսքը անգամ քնով չկայ, գինը 15—20 ղրուշ կենդինարը ազէկ տեսակը 30—50, Բոլաքի չամիչ չկայ ։

ՃԷՀՐԻ.—Դուրսերէն քիչ ապրանք գալուն և Եւրոպայէն ալ փնտռուած ըլլալուն՝ ունեցողները բռնած են չեն ուզեր ծախել։

ՑՈՐԵՆ.—Շատ ապրանք չգալուն գիները բռնուած են ։

ԵԳԻՊՏԱՑՈՐԵՆ. — Նմանապէս ասոր գինն ալ վար իջած է 1000 քիլէ ծախուեցաւ 35—42 1)2 փարա օխան ։

ՍՈՒՍԱՄ.—Հրապարակիս մէջ շատ ապրանք չըլլալուն ազէկ գինի կըծախուի 104 փարա օխան 3000 օխայ Ճէնովայի համար ծախուեցաւ ։

ՃԷՐՄԱԿ ՏԱՐԸ. — Գինը իջած է, դուրսերէն եկած տեսակը վարուց ապրանք է ծախուեցաւ 1000 քիլէ ։

ՁԷԹ (ձէյթին եղ) դուրսերէն եկած ապրանքը մանր բան են, գինը բռնուած է ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտրա	3 ամսուան	136 3/4—137 1/4
»	3 օրուան	137 3/4—138 1/4
Մարսիլիա	3 ամսուան	216 —218
»	3 օրուան	220 1/2—221
Թրիեստէ	3 ամսուան	446 —448
»	3 օրուան	454 —456

AIDIN RALWAY

ԱՅԴԸՆԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

ՐԱՄԱԶԱՆԻ ՊԱՅՐԱՄ

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳԻԾ

Երթալ ու դառնալ աժան տոմսակներ Պայրամին երկրորդ օրը Ջմիւռնէն առաւօտեան բուն Եւրոպական ժամը ութնին մեկնող բօսթայի թրէնով պիտի դրուին հեռաւոր գներով.

Ա. ԿԱՐԳ

Սէրայքէօյ	Դահեկ. 80
Քասապա	» 65
Փլօճի	» 55
Ալաշեհիր	» 50
Աշըգլըր	» 30

Բ. ԿԱՐԳ

Սէրայքէօյ	Դահեկ. 50
Քասապա	» 40
Փլօճի	» 35
Ալաշեհիր	» 30
Աշըգլըր	» 20

☞ Տոմսակներն իրենց յանձնուելուն մինչև չորրորդ օրը վերադարձի տեւողութիւն ու արժէք ունին ։

ԹԻՐԷՅԻ ՃԻՒՂ

Պայրամին երրորդ օրը միջօրէին ժամը 12ին Ջմիւռնէն մեկնող բօսթայի թրէնով,

Ա. ԿԱՐԳ

Թիրէ	Դահեկ. 50
Պայընտըր	» 45

Բ. ԿԱՐԳ

Թիրէ	Դահեկ. 30
Պայընտըր	» 25

☞ Տոմսակներն իրենց յանձնուելուն մինչև չորրորդ օրը վերադարձի արժէք ու տեւողութիւն ունին ։

ՏՂԱՅԹ ԿԼՍ ԳՆՌ. (?)

DOUCHES

Կըծանուցուի հասարակութեան թէ, Եւրոպական Գազինօյին դէմ ձուլձի Լիզայուի սափրիչի խանութին ետևի սրահին մէջ Տուշ հաստատուած է ։ Ուզողը կրնայ բաժանորդ գրուիլ ամիսը 2 1/2 մէճիտ վճարելով։ Խանութը բաց է առաւօտեան ժամը 5 1/2էն մինչև երեկոյեան ժամ 9ը ։

B. DIOGENIS & C°

Վ. ՏԻՕԺԷՆԻ ԵՒ ԸՆԿ.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԱՃԱՌԱՀԱՆԴԻՍ

ԱՄԵՆԱՆ ԵՂԱՆԱԿԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ՆԻՒԹՈՑ

[illegible], 19/1 Մայիս, 1884

ԿԱՆԱՆՑ ԳՕՍԹԻՒՄՆերու, ՌՕԲԱՆերու և ՏՂՈՑ ՀԱԳՈՒՍՏՆերու համար աժան գիներով ամենէ նոր տեսակ ՄԵՏԱՔՍԵԱՅ, ԲԸՐԴԵՂԷՆ և ԲԱՄԲԱԿԵՂԷՆ ՍԹՕՖԱՆԵՐ, ինչպէս նաև զանազան տեսակ ՖԱՆԹԱԶԻԱՅԻ ՀԻՒՍԿԷՆՆԵՐ, ի վաճառ հանուած են ։

Ամենանոր և ամեն տեսակ ձևերով ՓԵՂՈՅՐՆԵՐ կանանց, փոքրիկ աղջկանց և փոքր տղոց համար ։

Տանթէլաներու, առեփնագործութեանց, երիզներու, ժապաւէններու, ծաղիկներու և փետուրներու, քօղերու, փնջերու, փողկապներու, ձեռնոցներու, հովահարներու, հովանոցներու և այլն և այլն կատարեալ և բազմազան տեսակներ ։

Վերջապէս նոյն ճաշակի յարմար նիւթերու առատ զանազանութիւն մը ։

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ԿԵՐՊՈՎ ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ.

Կը գտնուին յիշեալ ընդարձակ վաճառատանց մէջ

ԱՐԾԱԹ ՄԷՃԻՏԻՅԷՆ 53 ԴՐՈՒՇԻ ՀԱՇՒՈՎ.

Իզմիր 19/1 Մայիս 1884

գործակալութիւն

ԱՊԱՀՈՎԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ

QUEEN INSURANCE COMPANY

RELIANCE MARINE INSURANCE Cº

QUEEN

RELIANCE

QUEEN Ընկերութիւնը իւր 2,000,000 ...

ՅՈՎ. Ա. Կրզ

THE LONDON PHARMACY

ԴԵՂԱՐԱՆ ԼՈՆՏՕՆ

Ա. ՄՕՐԻ ԵՒ ԸՆԿ.

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵՒ ՕՏԱՐ ՔԻՄԻԱԳՈՐԾՔ

Ի ԶՄԻՒՌՆԻԱ

MOORE'S.— Eau de Jouvence (Dorée)։ Գարշ ջրոյ պէս անմեղ հեղուկ մի։ Այս հեղանիւթին գործածութեան մազերը առաջնորդ այնպիսի ոսկեգոյն խարտեշութիւն մի կբասեան որոյ վերայ ախեւարարաց կ'ըսկանչացուի։

MOORE'S — Chilblain Linment։ անվրէպ բուժում ուռեցներու։

MOORE'S — Chilblain Salve — խոցոտած ուռեցներու համար։

MOORE'S.—Petroleum Pomade. Այս մասնաւորապէս կըպատուիրուի հերաթափութեան համար երբ կնոութիւն ըլլայ կամ մազերը կարճ և տկարարայ են, յայնժամ իւր ազդուագոյն յատկութիւնները երևան կելնեն նորարայս մազերու յորդառատ աճմամբ։

MOORE'S.—Celebrated Egg Julep Այս պարզ բաղադրութիւնը որ հաւկթի դեղնուցով շինուած է գերազանց է քան ամեն մեւս ազեխաւան ներկերէ (պօյա) և ընդհանրապէս Hair Washes անուանով կրծախուի (մազ լուալու)։

MOORE'S.—Terebene Soap վաղաշնար նորութիւն այս թուաէթի սապոնը մորթը կըկակղցնէ և կըկոկէ։

MOORE'S —Quinine HairLotion։ Մազերը լուալու, ուժովցընելու և թեփերը չանհետացնելու համար յանձնարարուած։

MOORE'S.—Nigrine։ Մազի ներկ վայրկենական և անփոփոխ։

MOORE'S.—Rosemary Hair Wash Գլխու թեփերը անհետացնելու, և անոնց դալութիւնը արգիլելու համար։

MOORES. — Chlorodyne։ Որովայնադեղ, քրտնարեր մեղմիչ և ամոքիչ, ընդդէմ ջիղերու ցաւի ևն.

Ընդհանուր պահեստատեղի
Լօնտոնական դեղարան
Ա. ՄՕՐ ԵՒ ԸՆԿ.
Անգլիացի քիմիագործք ի Զմիւռնիա

LONDON & LANCASHIRE

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ	ԴՐԱՄԱԳ. ՊԱՀԵՍՏԻ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՈՍԿԻ	ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ
1,832,000	232,918

ԼՕՆՏՕՆ ԵՒ ԼԱՆԳԱՇԱՅՐ

ՀՐԴԵՀԻ

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Սոյն ընկերութիւնը որ հաստատուած է 1862ին կապահովէ միմիայն հրդեհի վտանգներու դէմ։

Հաստատակաց շէնքերու համար 0/0 20 զեղչ կ'ըլլայ։

Ընդհանուր գործակալք և փոխանորդք Զմիւռնիոյ և Վիլայէթին մեւս քաղաքաց համար։

ՖՐԱՆԿԻԱ և ԶԱՄԱՔՕՓՕՒԼՕ
FRANGHIA et ZAMACOPOULO

Գրասենեակ Նուվան օղլու խան թիւ 3 Այտ-Ցօրկին մօտ։

Ապահովուիլ ուզողը կրնայ դիմել նաև Բուպիյէ Պէտէսթէն Յ. Տէրձակեան եղբարց գրասենեակը։

THE

LIVERPOOL & LONDON & GLOBE

INSURANCE COMPANY

ԼԻՎԸՐՓՈՒԼ և ԼՕՆՏՕՆ և ԿԼՕԲ
ԱՊԱՀՈՎԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Աշխարհիս մէջ գտնուած հրդեհի ապահովական ընկերութեանց
ՄԵԾԱԳՈՅՆԸ

Դրամագլուխ ի պատրաստի 6,679,175 Անգ. ոսկի
1881 տարեկան հասոյթ 1,632,484 » »
Ընկերութիւնը հիմնուելէն ի վեր վճարած կորուստը
17,742,921

Անսահման պատասխանատուութեան բաժնետէրներ

—o—

Այս ընկերութիւնը կապահովէ հրդեհի դէմ թէ՛ Իզմիրի և թէ՛ շրջակայից մէջ շէնքեր, կահկարասիներ, անշարժ գոյքեր, ապրանքներ, գործարաններ ևն. Անգլիական ամենէ մեծ ապահովական ընկերութեանց պայմաններուն համեմատ։

Ընկերութիւնը կապահովէ նաև կեանք, աղջկանց օժիտ, ցկեանս եկամուտ, (rente viagère) ևն ևն

Ապահովելոց տրուած վերջին բաժնեգինը (շահու բաժանումով միասին) 1³/₄ % եղան, տարեկան ապահովեալ գնոյն վրայ։

Գործակալք
ՃՕՆ Տ' ԱՆՏՐԻԱ

Ֆրանկաց թաղ, Անթուան տ'Անտրիայի Ֆէրխանէն

Ապահովել ուզողը կրնայ դիմել նաև Եօլ-Պէտէսթէն Փոխ Գործակալք Ս. Սպարթալեան եղբարց սեղանատունը։

EUGÈNE DE FRANCONY
A BORDEAUX

—

ԷՕԺԷՆ ՏԸ ՖՐԱՆԿՕՆԻ
Ի ՊՕՐՏՕՕ

--

Վաճառատան ընտիր Գինեներու

Սոյն վաճառատան գինիներն համբաւաւոր են իրենց բնութեամբն ու ազնուութեամբ, գինոց չափաւորութեամբն ու անխառնութեամբ։

Իզմիրի մէջ սոյն վաճառատունն իւր ներկայացուցիչն ունի Յ. Դ. Վէյմեան, Ֆրանկաց թաղ, Վերթէյի նոր Ֆէրխանէն։

Կըծախուին նաև Պորտոյի ամենաընտիր տեսակ գինիներ, Բիւրասօ Մարսալա, Վէրմութ, Շէրի, տեսակ տեսակ Շամբանեաներ ամէնքը խիստ չափաւոր գիներով։

Սէյամիկի ամենաընտիր Նէ—–ևս գինի 1/4 մէճիտ օխան։ Այս գինին մասնաւորապէս յանձնարարուած է քաղաքիս նշանաւոր բժիշկներուն կողմանէ, իբր խիստ առողջարար և ուժարեր։

Գնել ուզողը կրնայ դիմել նաև առ Կ. Մըքլեան, Բուպիյէ Պէտէսթէն։

CHEMIN DE FER D'AIDIN
ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ, ՄԱՅԻՍԻ 1 ՅՈՒՆԻՍ 1884
ԳՈՒՃԱ

ՀԱՍԱՐԱԿ ՕՐԵՐ

Ժամ 6 40. 9. Կ. Ա. | 12 15. 5 15. 7³⁰. Կ. Ե. | 6 30. 7 30. 8 25. 9 40. Կ. Ա. | 2 30. 6 30 8. Կ. Ա. Ամեն չորեքշաբթի երթալ 3. Կ. Ե։ Վերադարձ 4 15. Կ. Ե.

Այս կառախումբերով երթալ և դառնալու տոմսերը Կիրակի աւուրց տոմսերու գնին են։

Շաբաթ օրեր 15 և 30 վայրկեան ուշ կելլեն։

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐ

Ժամ 6 40. 9. 10 45 Կ. Ա. | 3. 5. 6 40. Կ. Ե. | 7 30. 8 25. 9 40. 12. Կ. Ա. | 4 15. 6. 8 10. Կ. Ե։

ՍԵՎԴԻ ՔԷՕՅ

ՀԱՍԱՐԱԿ ՕՐԵՐ

Ժամ 6 40. 9 00. Կ. Ա. | 5 15. Կ. Ե.
» 8 00. 9 50. » » | 6 15. » »

Ամեն Չորեքշաբթի երթալ 3. Կ. Ե. Դարձ 4. Կ. Ե.

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐ

Ժամ 6 40. 9 00. 10 45. Կ. Ա. | 6 40. Կ. Ե.
» 8 00. 9 50. 11 45. » » | 4. 7 40. » »

ՀԱՆԱՊԱԶՕՐ— Սէրայքէօյի համար 8 00. Կ. Ա.
» Այասալուքի » 6 40. 8 և 10 10. »
» Նազիլլիի » 8 և 10 40. » »
» Թիրէի » 8 00. 10 10. և 12 » »

ԱՐՇԱԼՈՅՍԻ ՏՊԱՐԱՆ, Ի ՍԵՎԼԻ ԽԱՆ ՎԵՐՆԱՑԱՐԿ Թիւ 17